

Zásady ochrany a manažmentu medved'a hnedého na Slovensku.

JURAJ CIBEREJ – Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie , Košice

V manuáli k programu starostlivosti o územia Natura 2000 sa uvádza, že status ohrozenosti medveďa na Slovensku – **menej ohrozený, závislý na ochrane.**

V manuáli Natura 2000 sú uvedené aj manažmentové opatrenia potrebné pre zachovanie priaznivého stavu druhu:

- *zachovať štruktúru, rozlohu a kvalitu bukových, zmiešaných a ihličnatých lesov s bralami, vývratmi a inými úkrytmi susediacimi s rúbaniskami v podhorských a horských oblastiach od nadmorskej výšky 600 m,*
- *zabezpečiť zastavenie ilegálneho odstrelu,*
- *v pasienkovom chove oviec aplikovať ochranu pred šelmami tradičným spôsobom, najmä strážnymi psami a košarovaním,*
- *regulačný lov diferencovať podľa pohlavia a vekových kategórií, aby bola zachovaná optimálna sociálna štruktúra populácie.*

V plánoch na ochranu medved'a hnedého (*Ursus arctos*) v Európe (Swenson a kol. 2000) je uvedené:

Záver 1. Chrániť životaschopnú populáciu medved'a hnedého v Európe a umožniť ich šírenie na vhodné biotopy a tiež zvyšovať početnosť populácie a ich areály k určitým **trvale udržateľným limitom**, s ohľadom na dané socio-ekonomické podmienky.

Záver 2. Zabezpečiť **životaschopnosť malých** populácií zvyšovaním početnosti ich jedincov a ich areálu.

Záver 3. **Obmedziť stretnutia medzi medved'om hnedým a ľuďmi** a podporovať aktivity, ktoré zabezpečia pozitívny vzťah verejnosti k medved'ovi hnedému.

1. Cieľ

Cieľom „Zásad ochrany a manažmentu medveďa hnedého na Slovensku“, je: **vypracovanie koncepcie, ktorá zaručuje** (v zmysle Akčného plánu pre ochranu medveďa hnedého v Európe schváleného stálym výborom Bernskej konvencie na zasadnutí v decembri 1998) **udržanie životaschopnej populácie medved'ov** (trvale udržateľný limit), **za súčasného minimalizovania stretnutí medzi medveďom a človekom a hospodárskymi záujmami človeka (Ciberej).**

Úvod

V krajinách EÚ je okolo 25 000 území NATURY 2000, ktoré zaberajú 20 % jej územia, pričom cieľ je tento pomer zvýšiť až na 30 %. Výhodou pre poľovníkov je, že v týchto chránených územiach nie je nič zakázané, zakázané z centra Bruselu, či štátnej administratívy.

Všetky obmedzenia, či pravidlá užívania územia sa dohodujú na miestnej úrovni a až tie potvrdí príslušné ministerstvo vyhláškou. Jedinou podmienkou užívania je, aby nedošlo ku zhoršeniu životných podmienok chráneného územia pre tie živočíchy, rastliny, či spoločenstvá, pre ktoré bolo toto územie vytvorené.

Nevyžadujú sa významné zmeny v doterajšom užívaní, pretože sa vychádza z filozofie : **„ak pri súčasnom obhospodarovaní územia sa vzácné spoločenstvo zachovalo, takéto obhospodarovanie spoločenstvu vyhovuje“**. Predíde sa tým mnohým chybám z minulosti, keď sa zavádzala prísna ochrana.

Úplne sa zakázali niektoré osevné postupy, kosba, či pastva na horských lúkach. To malo za následok prirodzenú sukcesiu, zmenu druhovej skladby a pokles početnosti, či úplné vymiznutie chráneného druhu. Uvedenie stanovišťa do pôvodného stavu si vyžiadalo ďalšie finančné náklady, spravidla každoročne sa opakujúce, na rozdiel od stavu, **keď túto prácu vykonávali bezplatne pôvodní užívatelia pozemkov. .**

V našich biotopoch žije výrazne viac medved'ov ako v minulosti a pritom dostupnosť prirodzenej potravy, resp. úživnosť biotopov oproti nedávnej minulosti sa výrazne znížila.

Uvádzame niekoľko príkladov znižovania prirodzenej úživnosti:

- **presun poľnohospodárskej rastlinnej produkcie do južných oblasti Slovenska (ovos, zemiaky prípadne kukurica sa už v areáli medved'a prakticky nepestujú), za obcami vymizli záhumienky s množstvom plodín,**
- **v poľovných revíroch zabúdame na políčka pre zver, ktoré s obľubou navštevovali medvede,**
- **zmenil sa spôsob pestovania lesa z holorubného na výberkový, kde na rozsiahlych rúbaniskách bolo množstvo malín, černíc, čučoriedok a brusníc,**

- z lesa a jeho okrajov miznú planá hruška, jabloň, kalina, drieň a zabúdame na výsadbu plodonosných drevín, hlavne medved'om oblúbenej jarabiny.
- vedľa štátnych ciest postupne mizne množstvo ovocných drevín, ktoré sa už dnes nevysádzajú,
- zvýšil sa zber lesných plodín vplyvom vysokej nezamestnanosti na vidieku, a aj napriek zákazu zberu lesných plodín pre komerčné účely sa vedľa štátnych ciest veselo predáva,
- v našich lesoch výrazne poklesol počet mravenísk a ostatných bezstavovcov, hlavne pod vplyvom imisií, atď.

Čo to prináša:

- Žiaľ o veľkosti životného okrsku medveďa v našich podmienkach máme minimálne poznatky získané rádiotelemetrickým sledovaním. Z minulosti máme určité poznatky získané z imobilizovaných (odchytených) a následne označovaných synantropných jedincov z TANAPu po vypustení do odľahlých lokalít.
- Domovské teritórium medveďa je individuálne a zaberá podľa viacerých autorov (Hell 1999) a našich poznatkov cca 1500 až 3000 ha v závislosti od pohlavia, veku ale hlavne od dostupnosti zdrojov potravy (predpokladáme, že aj u medveďov sú tzv. stanovištné - teritoriálne , migračné a emigračné typy).

- Je všeobecne známe, že za potravou medvede niekedy aj vo väčšom počte putujú na vzdialenosť niekoľko desiatok km.
- KROPIL et al. 2015 uvádza: preto údaje z našej literatúry o priestorových nárokoch sú správne len v tom prípade, že sa popri údajoch o 1100 – 2500 hektárových teritóriách pripočíta do úvahy aj akčný rádius pri sezónnych potulkách, ktorý predstavuje aj 30 km.

- **KROPIL et al. 2015 d'alej uvádzajú: medvede majú rovnako, ako zvyšné veľké šelmy veľké domovské okrsky, ktoré sa vzájomne môžu prekrývať (SKUBAN 2011).**

Priemerný prekrýv ročných domovských okrskov (teritorialita) monitorovaných jedincov využívajúcich rovnaký orografický celok bol 37,7 % ($\pm 23,6$ %).

Priemerný prekrýv okrskov rôznych jedincov počas rovnakej sezóny bol 30,4 % $\pm 25,0$ %.

- Pri náraste hustoty populácie a znižovaní dostupnosti potravy bude putovanie za potravou mimo domovského areálu stále častejšie a riziko stretu medveďa a človeka bude narastať.

Pri náraste hustoty populácie a znižovaní dostupnosti potravy tento fenomén bude stále častejšie vystupovať do popredia.

Aké riešenia:

Prvá cesta vedie cez zvyšovanie úživnosti biotopov (políčka pre zver, vysádzanie a ochrana plodonosných drevín), ktorú hlavne v jeleních oblastiach môžu výrazne ovplyvniť užívatelia a vlastníci lesov, štátna ochrana prírody a poľovníci.

Druhá cesta vedie cez prísny selektívno-regulačný odstrel na základe skutočných stavov t. j. seriózneho celoročného monitoringu a veľkoplošného jarného a jesenného sčítania medved'ov.

Musí platiť tvrdá zásada, kto chce regulovať musí zabezpečiť sčítanie medved'ov!!!

4. Stanovenie plánu lovu (kvóty) – selektívno-regulačného, sanitárneho odstrelu a odchyty živých jedincov pre dosiahnutie trvale udržateľného limitu.

Pri plánovaní regulačného odstrelu sa v 60. rokoch vychádzalo z kvóty zodpovedajúcej 5 % populácie, neskôr bola táto kvóta zvýšená na 8 a 10 %. Tak napríklad ak v roku 1962 boli ulovené 4 medvede, o 10 rokov neskôr to už bolo 15 medved'ov, v roku 1982 až 31 medved'ov a v rokoch 1991 a 1992 dokonca 73 medved'ov ročne.

Z pohľadu ochrany medved'a 10 % kvóta regulačného odstrelu potvrdila svoju opodstatnenosť, až na to, že v r. 1958 až 1980 bolo z 291 ulovených medved'ov 230 samcov (79 %) a len 61 samíc (21 %), čo malo svoj odraz v narušenej sexuálnej a vekovej štruktúre i v zvyšovaní koeficientu rastu populácie.

V súčasnosti sa predpisuje strieľať 90 % jedincov do 100 kg a 10 % do 150 kg a nad 150 kg – 0 %, čo je opačný extrém.

Kde potom končia veľké medvede, na prahu staroby, resp. smrti!!!
Mali by mať svoje miesto v múzeu, ako národná kultúrna pamiatka.

Vzhľadom na doterajšie poznatky a skúsenosti s plnením kvóty bolo by vhodné rozdeliť selektívno-regulačný odstrel nie podľa hmotnostných kategórií ale podľa šírky prednej a dĺžky zadnej laby. Vyhli by sme sa rôznym špekuláciám pri vážení ale hlavne z dôvodu toho, že sprievodcovia, resp. personál odmietajú a veľmi správne, sprevádzať host'a, lebo odhadnúť koľko svaloviny je pod 10 cm „huňov“ s presnosťou na plus, mínus 5 kg je aj pre najskúsenejšie lovca trúfalosť.

Určovanie veku podľa šírky prednej a dĺžky zadnej laby na základe stôp pri návnaďe je ďaleko presnejšie a praktickejšie ako podľa hmotnosti jedinca (hmotnosť je závislá od dostupnosti a kvality potravy, telesné miery od veku).

V súčasnosti niektorí autori vzhľadom k výskytu nadmerných škôd a častým stretom medved'ov s ľuďmi navrhujú ročný odstrel vo výške 10 až 12 % z jarných kmeňových stavov (bez tohoročných medvied'at).

Naše riešenie:

Návrh ročného plánu lovu (kvóty selektívno – regulačného, sanitárneho odstrelu a odchyty živých jedincov) musí zásadne vychádzať so skutočných t. j. sčítaných stavov k 31.3. (bez novonarodených jedincov).

4. 1. Sčítanie medved'ov – musí vychádzať z jednotného víkendového termínu pre všetky chovateľské oblasti s výskytom medved'ov.

Návrh termínov sčítania kategória šírka prednej laby dĺžka zadnej laby

Jar (marec, apríl)

medvied'atá v 2. roku života (pestúni)	< 10,0 cm	< 15,5 cm
medvede 3. – 10. roku života (mladé)	< 13,0 cm	< 22,0 cm
medvede 11. ročné a staršie (dospelé)	> 13,1 cm	> 22,1 cm

Jeseň (november, december)

medvied'atá v 1. roku života (tohoročné)	< 9,0 cm	< 14,5 cm
medvied'atá v 2. roku života (pestúni)	< 11,0 cm	< 17,5 cm
medvede 3. – 10. roku života (mladé)	< 13,0 cm	< 22,0 cm
medvede 11. ročné a staršie (dospelé)	> 13,1 cm	> 22,1 cm

4.2. Návrh času, spôsobu a podmienok lovu medved'ov (odstrel)

Naše riešenie:

Jar

- od 1. marca do 30. apríla
- kategória mladých a dospievajúcich medved'ov vo veku 3 až 10 rokov (šírka prednej laby do 13 cm, dĺžka zadnej laby do 22 cm).

Jeseň

- od 1. októbra do 15. decembra
- kategória mladých a dospievajúcich medved'ov vo veku 3 až 10 rokov (šírka prednej laby do 13 cm, dĺžka zadnej laby do 22 cm).
- kategória starých medved'ov (♂, ♀), maximálne do 5 % celkovej kvóty (šírka prednej laby nad 16 cm, dĺžka zadnej laby 24,5 cm).

Poznámka: Neodporúča sa loviť medvied'a pri matke t. j. mláďa v 1. roku života a pestúna v 2. roku života z etických dôvodov. Staré medvede loviť na prahu staroby a smrti. Odstrel na základe platnej legislatívy môžeme vykonať praktický len 7 nocí v mesiaci počas splnu a v ostatných dňoch 2 hodiny pred východom a 2 hodiny po západe slnka.

Plán lovu (kvóta) sa vypočíta podľa vzorca:

$$\mathbf{L = (SS - TUL) \times Kú}$$

kde, L – plán lovu na rok n

SS – skutočné stavy k 31.3. roku „ n „

TUL – trvale udržateľný limit pre Slovensko

Kú – koeficient úbytku, vypočítaný ako podiel počtu mláďat v 2. roku života v roku (n - 1) ku počtu mláďat v 1. roku života v roku (n - 2) z jesenného sčítavania (mortalita mláďat z roku n - 2)

Príklad: SS k 31.3. – 990 jedincov, TUL – 800 jedincov, Kú – 0,4 , potom

$$\mathbf{L = (990 - 800) \times 0,4 = 190 \times 0,4 = 76 \text{ jedincov}}$$

Poznámka:

Koeficient úbytku t. j. úhynu medvediat vzhľadom na výskyt závažných helmintozoonóz (toxokarózy, trichinelózy, teniózy) a infekčných ochorení môže byť veľmi veľký a preto pri stanovovaní kvóty lovu s ním musíme počítať.

V oblastiach mimo centrálnej, resp. jadrovej zóny rozšírenia medvedov na Slovensku povoľovať len mimoriadny, resp. sanitárny lov synantropných a chorých jedincov !!!

Návrh zásad ochrany.

1. Zabezpečovať ochranu a poľovnícky manažment komplexne celej populácie medveďa v rámci činnosti príslušnej poľovnej oblasti a jej chovateľských rád, zástupcov zainteresovaných revírov a zástupcov ochrany prírody pod záštitou Krajských lesných úradov. K tomu bude potrebné konkretizovať príslušné poľovné oblasti podľa návrhov výsledkov záverečnej správy ČVTP 2002, Centra lesníckeho výskumu vo Zvolene.

2. Vykonávať pravidelný monitoring a zrealňovanie početných stavov medvedej (ale aj rysej a vlčej) populácie na území poľovnej oblasti:

- koordinovaným veľkoplošným sčítaním v jednotnom termíne v rámci celej poľovnej oblasti a za účasti všetkých susediacich poľovných revírov,

- vzájomnou konzultáciou a korigovaním početnosti „spoločných jedincov“ medzi užívateľmi susediacich poľovných revírov,

- celoročným monitoringom jedincov v poľovnom revíri zaznamenávaním pozorovaných medveďov a veľkosti ich stôp do zápisníka,

- zabezpečiť finančné zdroje na realizáciu sčítania zveri (odvod 15 % z ceny poplatkového odstrelu medveďa)

3. Regulačný lov medveďa plánovať na úrovni celej poľovnej oblasti, prípadne na úrovni jej chovateľských celkov pri komplexnom posúdení:

- výsledkov monitoringu medvedej populácie,
- navrhovanej cieľovej a predpokladanej skutočnej početnosti medvedej populácie a jej sociálnej štruktúry,
- oprávnených záujmov ochrany prírody na osobitne chránených územiach,
- spôsobených škôd medveďom na hospodárskych zvieratách,
- nebezpečenstva kontroverzných a tragických stretnutí s človekom
- ďalších špecifických faktorov.

4. Navrhnutú výšku ročné regulačného odstrelu medveďa pre celú poľovnú oblasť, prípadne chovateľský celok prerozdeliť na úroveň poľovných revírov podľa dohodnutého dlhodobého rozdeľovacieho kľúča (striedanie poľovných revírov). Odstrel v revíroch zverejniť na internetovej stránke MP SR a MŽP SR.

5. Rešpektovať výšku a štruktúru odstrelu navrhnutú na úrovni poľovných oblastí pri celoslovenskom odsúhlasovaní odstrelu medveďa pre jednotlivé chovateľské oblasti.
6. V poľovných oblastiach centrálnej zóny areálu medveďa, **ak sú dosiahnuté navrhnuté cieľové početné stavy a vykonané jarné a jesenné veľkoplošné sčítanie medved'ov, plánovať výšku regulačného odstrelu podľa vyššie uvedeného vzorca.**
7. V poľovných **oblastiach okrajovej zóny, kde je záujem o ďalšie rozširovanie početnosti a areálu medveďa, neplánovať regulačný odstrel a zabezpečovať len nevyhnutný mimoriadny odstrel škodníkov.**
8. V poľovných oblastiach okrajovej zóny, kde nie je záujem o ďalšie rozširovanie početnosti a areálu medveďa, prípadne kde sú výrazne prekročené navrhované cieľové stavy, plánovať ročný regulačný odstrel vo výške prekračujúcej 10 % úroveň predpokladaného prírastku.
9. **Prijat' podmienky za ktorých bude možné zabezpečiť úspešné vykonanie povoleného regulačného odstrelu na základe šírky prednej laby a dĺžky zadnej laby. Týmto opatrením sa výrazne zvýši aj kontrola odstrelu synantropných jedincov.**
10. Prijatie navrhovaných podmienok umožňujúcich úspešné vykonanie povoleného regulačného odstrelu medveďa v podstatnej miere zníži motiváciu a záujem užívateľov poľovných revírov o ilegálny odstrel medveďa. **Následne na to je treba pristúpiť k prísnyim opatreniam a postihom zameraným na potláčanie ilegálneho odstrelu medveďa.**

11. Nepristúpiť k úplnému vylúčeniu regulačného odstrelu medveďa na území našich národných parkov, keďže tie v súčasnosti zaberajú plochu 340 tis. ha prevažne v centrálnej zóne súčasného areálu medveďa na Slovensku, čo predstavuje 25 % z jeho celkovej výmery, ale zabezpečovať aj tu primeraný regulačný lov s ohľadom na opodstatnené záujmy ochrany prírody. V 4. a 5. stupni ochrany (NPR) vytvoriť tzv. „komory“ zveri bez celoročného prístupu lesníkov, poľovníkov ale aj ochranárov a iných osôb do týchto biotopov.

12. Škody spôsobené medveďom na hospodárskych zvieratách, plodinách a stavbách, ako aj na zdraví ľudí naďalej hradíť zo štátnych prostriedkov rezortu životného prostredia a finančnú zodpovednosť za škody medveďom preniesť na poľovné revíry len v tom prípade, keď im budú vytvorené priaznivé legislatívne podmienky pre bezproblémovú realizáciu povoleného regulačného odstrelu, resp. ak povolený odstrel realizovali.

13. Zvýšiť úroveň zabezpečenia skládok odpadu a dôsledne riešiť odpadové hospodárstvo chatových osád v horských oblastiach, aby sa obmedzil zdroj neprirodzenej potravy pre medveďa a tým aj možnosti jeho synantropizácie.

14. Obmedziť zber lesných plodov (zvlášť čučoriedok a malín) v areáli medveďa a tetrovovitých vtákov a na vybraných lokalitách vyhlásiť ich úplný zákaz.

15. Propagovať a finančné (v rámci úhrady škôd) podporovať účinné opatrenia na ochranu košiarov a včelstiev.

Literatúra

Lehocký, M., Hell, P., Farkaš, J.: Analýza súčasného stavu vybraných vzácnych a ohrozených druhov zveri a návrh optimalizácie a ich poľovníckeho manažmentu. Záverečná správa ČVTP LVÚ Zvolen, 2 002, 88 s.

Swenson, J. E., Gerstl, N., Dahle, B., Zedroser, A.: Action plan for the conservation of the brown bear in Europe (*Ursus arctos*). Council of Europe Publishing. 2 000.

Hell, P., Slamečka, J.: Medved' v slovenských Karpatoch a vo svete. PaRPRESS, Bratislava, 1999, 148 s.

Goldová, M., Ciberej, J., Rigg, R.: Medved' hnedý (*Ursus arctos*) a parazitárne zoonózy. Folia venatoria,33, 2003, s. 123 – 127.

Odborná skupina rektora TU vo Zvolene: Návrh biologických a legislatívnych zásad ochrany a manažmentu medveďa na Slovensku.

Pán Ing. Bystriansky vo svojej štúdií „Potravinové zdroje a predátori tetra hlucháňa na Slovensku a v nórskom Telemarku “včera“ a dnes“ opisuje ako sa podceňujú niektoré skutočností (nedostatok a zlá štruktúra potravy, zvýšený predačný tlak apod.) a nadceňuje sa rušenie človekom, lesné hospodárstvo, poľnohospodárska činnosť a pod. Prvotné limitujúce faktory sú **potrava a predačný tlak.**

Mravca lesného preto môžeme označiť za potravu strategického významu. Výskyt mravenísk v lokalite Myrheim v nórskom Telemarku je až neuveriteľný, **na hektár pozemku ich pripadá desať!**

V našom areáli celoročného výskytu medved'a sa však sotva nájdú. Ostatné živočíchy im neublížia tak drasticky ako medved'.

Ak by mali byť príčinou úbytku mravenísk **kyslé dažde**, tak tie sa vyskytujú aj v južnom Nórsku. Napokon ako vysvetlíme, že v lokalitách mimo celoročného areálu výskytu medved'a sa mravcovi lesnému darí.

Mraveniská poškodzujú tiež niektoré vtáky (d'atle, žlny) a cicavce (jazvec, líška, medved'), keď si príležitostne spestrujú potravu mravčiami larvami a kuklami.

V oblastiach, kde je mravenísk málo, lesníci a ochrancovia prírody mravce umelo rozširujú, a to delením a rozsídľovaním väčších, dobre prosperujúcich kolónií.

Okrem toho umiestňujú na mraveniská pletivové koše, aby zabránili zveri a vtákom prístup ku hniezdnym kopám

Bystriansky ďalej uvádza:

Veľmi dôležité sú mraveniská, hlavne druhu mravca lesného (*Formica rufa*), ktorých tiež ubúda.

Mravce predstavujú bielkovinovú zložku potravy, ktorá je dôležitá pre odchov 1 – týždňových mlád'at.

Úmrtnosť mlád'at je veľká a sliepka málokedý vychová 3 – 4 juvenilné jedince. Pre nedostatok mravenísk sa musia dlhšie presúvať k potravovým zdrojom, čím sa vystavujú nebezpečenstvu ulovením dravcov.

Lesoochranárske zoskupenie VLK – uvádza:

V prípade, že sa vyskytnú akékoľvek konflikty medzi človekom a medved'om, ľudia obviňujú medvede z premnoženia. Toto tvrdenie je ale nepravdivé a často krát účelovo zneužívané.

Medved'ov je práve toľko, koľko je v lese dostupnej potravy a životného priestoru. Problémy vznikajú vtedy, keď človek svojou činnosťou narúša prírodu.

Poznámka: Čo hľadajú medvede mimo les (intravilánoch miest a obcí), keď majú dost' potravy v lese!!!!

LOZ VLK uvádza: Polámané konáre ovocných stromov, rozhrabané osie hniezda a mraveniská môžu rovnako prezrádzať prítomnosť medveďa.

Výborný znalec života tetrovovitých doc. Ing. MIROSLAV SANIGA, CSc. v príspevkoch neuvádza ani zmienku o význame mravenísk a mravca lesného (*Formica rufa*) pri odchove nekrmivých kuriatok hlucháňa.

Poznámka:

Ako je nám známe, hluchánica nedokáže nakrmiť kuriatka tak, ako napríklad sýkorka či holub, ale mlád'atá iba dovedie k zdrojom potravy.

Dôležitým bielkovinovým zdrojom potravy živočíšneho pôvodu sú dospelé mravce lesné a najmä ich kukly (v 2. týždňoch života pre kuriatka tetrovitých 100 %-tná potreba živočíšnej bielkoviny).

Keďže tento hmyz je aktívny aj pri drsných klimatických podmienkach, teda v chlade a daždi, pre kuriatka je ľahko dostupný už skoro na jar, keď ostatný hmyz ešte nevychádza z úkrytov.

Doc. Sanigom uvádzané opatrenia:

Celoročný monitoring a na únosnej miere udržovanie populácií predátorov tetrova hlucháňa, ktorých negatívny vplyv na prežívanie lokálnych populačných jednotiek je známy (kuna lesná a skalná, líška hrdzavá, diviak lesný, **medveď hnedý**, sojka škriekavá, krkavec čierny).

Premnožené medvede

V tejto súvislosti sa stretávame z názormi, že **premnožené medvede zlikvidovali mravca** lesného opakovaným rozhrabávaním mravenísk za účelom získania potravy.

Katastrofálne následky pre mravce má najmä požieranie samičiek, kráľovien, ktoré sa v skorom jarnom období zhromažďujú v takzvanom tepelnom jadre vo vrcholovej časti mraveniska, kde kladú vajíčka.

Keď vezmeme do úvahy fakt, že lokality trvalého rozšírenia medveďa, v ktorých sú vyhubené mravce, sa prekrývajú s areálom rozšírenia hlucháňa, záver sa ponúka sám.

Pokiaľ by za likvidáciu mravcov neboli zodpovedné premnožené medvede, tak kto, respektíve čo spôsobilo ich absenciu v našich lesoch? Mraveniská sú síce zdrojom potravy aj pre d'atle a iné.

Poznámka:

Pre stromy (drevo) často nevidíme les!!!

Pre medvede často nevidíme biodiverzitu lesa!!!

Tentoraz sa Doc. Saniga venuje tetrovovi hoľniakovi, ktorý takisto môže mať rovnaký osud ako hlucháň. Hlavnou príčinou ako uvádza: **je úbytok vhodných biotopov.**

Nie sú to len nevhodné spôsoby obhospodarovania lúk a pasienkov, ale aj veľký rozvoj turistických aktivít práve v miestach, kde by tetrov hoľniak potreboval pokoj, dostatok potravy a vhodné úkryty.

Ak tomuto vzácnemu druhu nebudeme venovať dostatočnú pozornosť, ak sa nepostaráme o zmiernenie negatívnych vplyvov na jeho existenciu a o **zníženie počtu predátorov**, čoskoro od nás odíde. **Nehovorí o „samovývoji“**, ako často počúvame z úst laikov.

V praxi musíme mať na pamäti, že medvede môžeme rozdeliť (podľa vyššej nervovej činnosti na základe sily nervových procesov vzruchov a útlmov) na:

- slabý typ – **melancholik,**
- silný typ – nevyrovnaný – **choleric,**
- silný typ – vyrovnaný – živý – **sangvinik,**
- silný typ – vyrovnaný – kludný – **flegmatik.**

by Kala

Medved' likvidátor mravenísk

Do roku 1932 nás obhospodarovali pastieri a boli sme malá rodina, sotva dvadsať

Odkedy nás obhospodarujú poľovníci a lesníci sme veľká rodina, určite cez tisíc

Ďakujem za pozornosť

